

RWANDA

NEBOLA SRANDA

GENOCÍDOU ZOHAVENÁ
KRAJINA ODPUSTILA
SVOJMU NÁRODU,
NO NIKDY NEZABUDNE.
NEDÁ SA.

REPORTÁŽ
Z RWANDY

BRAŇO BIELENÝ
FOTO: AUTOR, MV

Ženy na
pouličnom trhu
pri chatrčiach

Závan nedávnej ľudskej žatvy dáva pri prechádzkach tejto najľudnatejšej krajiny v kontinentálnej tropickej Afrike pohľadácky závan. Na rok 1994, spojený s masakrom, ktorý svetu rezonuje pri slove Rwanda, chcú všetci domorodci zabudnúť. Neuveriteľné! Tam, kde sa pred 20 rokmi kopili mŕtve telá nevinných, sa dnes budí a prechádza so širokým úsmevom a až desivo závideniahodným pokojom celý národ. A darí sa im to... byť znova šťastný. V sympatickej krajine sa velebí poriadok a čistota. Ľudská dôstojnosť a úcta k druhým je oficiálnym jazykom, ktorým sa dorozumieva každý. Je to na poriadny nádych aj pre scestovateľa človeka.

Víkendový prieskum hornatej Rwandy s najpopulárnejšou populáciou horských goríl na zemeguli zanechal silné zážitky. Poďme, Slováci, sadáme do lietadla z Nairobi do Kigali. Letíme so Srandu Airways. Bez srandy!

KRAJINA JE SILNÝM SÚSTOM, VHODNÁ AJ PRE SLABÉ ŽALÚDKY

Je piatok večer a pred nami víkend v Rwande. Rwanda Airways dostáva hneď po prvom pokuse prezývku „Srandu“. Nezostala totižto nič dlžná povesti svojej prezývky. Pred odletom na poslednú chvíľu do mikrofónu ktosi nezrozumiteľne zabliakal, že plánovaný odlet sa na pár hodín odkladá, lebo dotyčné lietadlo, pripravené na ranveji, je pokazené. Oznam udivuje a graduje. Dozvedáme sa, že asi bude najlepšie, ak vyťahnu z hangáru náhradný stroj. Hádžeme do seba asi siedmu kávu a adrenalín v nás pumpuje ostošeť. Už sa chceme zaboriť do štúdia a plánovania, keď tu zrazu prichádza zlatý klinec. Pilot sa nakoniec rozhodol, že ten pokazený stroj poletí a hotovo. Naložili nás na palubu a šup, ide sa! Adrenalín zase graduje.

Ulahodia nám jedlom... Srandu Airways dostáva konečne kredit bez srandy. Nielenže dostaneme dvakrát

VŠADEPRÍTOMNÍ
VOJACI
PRIPOMÍNajú
NESLÁVNE
ČASY.

**TANEC
MIESTNEHO
KMEŇA TUCI
A HUTU.**

dupľu, ale ešte to aj chutí ako „hovädo“. Najlepšie žrádlo vo vzduchu, aké som kedy dával a to mám za sebou viac ako 100 letov najpopulárnejších aerolíniek. Dvaja slovenskí hladoši vyjedia na palube Sranda Airways celú špajzu.

TUCI A HUTU

Po pristáti v Rwande nás na letisku čakal sprievodca. Jeden a polmetrový týpek mušej váhy z miestneho kmeňa, čo vyrástol v utečeneckom tábore mimo Rwandy počas genocídy. Pôvod kmeňa však opatrne šepkali, je vraj zakázané hovoriť, či si Tuci alebo Hutu, aj keď oni sa navzájom poznajú. Nevieime to pochopiť, no nechce to ani jedná strana. Všetci musia však hovoriť, že sú Rwandania a ozaj tomu ako národ veria. Jedna vec sa však musí určite nechať. Počas tých pár dní, čo sme tam strávili, sme stretli obrovské množstvo ľudí, ktorí vyžarujú nesiernu pokoru. Takéto niečo, v takej krajine ako bola a je Rwanda, je fakt silná káva. Nikde necítiť hnev alebo nenávisť voči druhému kmeňu. Všetci pokorne, so smútkom v hlase hovoria o nedávnej zlobe a svorne skloňujú frázovitú „život ide ďalej“. Každý

Rwandan má suseda, ktorý mu zavraždil blízkeho, no napriek tomu, alebo paradoxne práve preto, sa to v nich zlomilo.

Tento fakt však stráži aj vláda. Všade sú vojaci, každých 100 metrov hliadkuj, i keď sa o hliadkovaní dá hovoriť len s nadsázkou. Všetci vojaci idú ráno do kasární zafahnúť a večer svieži nastúpia do večerných ulíc. Hliadka nerobí absolútne nič, netvorí zátaras, nekontroluje. Na noc sa roztrúsia ako figúrky na rozohranej šachovnici, s vnútornými pravidlami, ktoré sú pre verejnosť tabu, a prečkajú potichu až do svitu. Po prvom dni sme si ich prestali všímať, tak ako každý.

BEZPEČIE NADOVŠETKO

Čistejšie ulice som videl len v Japonsku. Ozaj, na africký kontinent s domorodcami v uliciach a neslávnou minulosťou nevôle a barbarského zabíjania, mi padla sánka až na kolená. Krajina pokory a bezpečia na jednotku a čistota na hviezdičku. Kamkoľvek a kedykoľvek sa človek vyberie, nemusí mať obavy. Maličká krajinka vo vnútrozemí, upratovaná 11 miliónmi obyvateľov. Vládna trstenica nastolila morálnu povinnosť a nenásilne ju

Centru Kigali je čisté ako sa v Afrike vidí málokde

všetci nasledujú. Zákon nariaďuje každú poslednú sobotu v mesiaci pol dňa drhnúť okolie domu. Robia to vraj radi a tešia sa z toho. Vraj to robí aj sám prezident, výnimku vtedy dostanú jeho strážcovia. Tí to však dobehnú, keď majú voľno z práce. Úsmevné.

Po zoznámení s krajinou končíme večer v miestnej krčme, kde si pozrieme hotel známy z filmu Hotel Rwanda. Hromada veselých ľudí, do rytmu hrajúca kapela, drinky pri bazéne, krásni ľudia. Srkáme koktail so zvláštnym pocitom, že na týchto miestach sa minulá generácia navzájom vyvražďovala.

FUTBALISTI V DŽUNGLI

Ráno sa presúvame s našim šoférom so základnou komunikačnou angličtinou do vnútrozemia k hraniciam s Kongom. Vyrážame ku gorilám. Pred obedom narazíme na skupinky detí, ktoré sa našej mini výprave pripájajú. Prechádzka po dedinách a okolí nabera na obrátkach. Dostali sme sa na miesta, kde noha bieleho človeka ešte nikdy nevstúpila. Bolo to evidentné nielen z chovania domorodcov. Výraz na ich tvárach nám bude rezonovať ešte veľmi dlho. Ten ich prekvapený výraz je sto bodov! Pokojne by som

poslal prieskumníkov, aby sa prešli v čase a okoštovali, ako asi vyzerala doba kamenná. Základné poľnohospodárstvo, vyšliapané chodníky, trstinové domy. Aj tak sme im príliš zasiahli do súkromia, nehanbíme sa. Skúsime sa naučiť lokálnu reč, učiteľia sú najmenšie ratolesti, ktoré pri každom našom vyslovení slova v rwandskom dialekte spustia hurónsky smiech. Spreádzala nás futbalová jedenástka malých sopliakov. Sťažovali sa, že nemôžu ísť na regionálny šampionát z prostého dôvodu. Nemajú skutočnú futbalovú loptu. Na hline si kopú s niečím, čo sa na loptu podobá. Z odpadkov pozliepanú guľu, zviazanú špagátom, aby sa nerozpadla. Navrhli sme, že im loptu kúpime. Detiská nás ťahali k trhu, ktorý mal byť za rohom, no nenarazili sme na ňaj ani po piatich kilometroch. Nakoniec naše blúdenie skončilo, keď sme narazili na asfaltku a taktiež nášho strateného šoféra, ktorý nás spotený hľadal pol dňa.

Áno! Ďalšia cesta musela viesť na trh. Odviezol nás tam s dodávkou a futbalovou jedenástkou na streche dodávky. Hoci trh mal byť „za rohom“, nakoniec to bolo 25 kilometrov. Malí futbalisti boli takí vzrušení nádejou na loptu, že nám boli schopní nahovoriť hocičo, len aby nás zdržali a dostali vy-

Žena na nákupoch

túženú loptu. Nechtiac sme im dodali dvojnásobnú radosť. Polovica tých detí sedela v aute prvýkrát. Niektorí mali už 17 rokov! Napriek plastovej futbalovej lopte a nulovej skúsenosti sedieť v aute, majú v škole internet a odvtedy nám stále píšu. Už sa dostali aj do finále šampionátu. Hreje to pri srdci.

GORILY V HMLE

Výstup na horu, ktorú obývajú najväčšie gorily na Zemi, bol o pár hodín dlhší ako každý očakával, lebo nikto tým opíciam neoznámil, že ideme. Tak sa vytrepali až na samý vrch. Hore sme ich so zatajeným dychom začali pozorovať a tieto ozrutné vyzerajúce zvieratá sa začali presúvať priamo k nám. Nielenže im nikto nepovedal, aby nás čakali dole, ale taktiež im zabudli oznámiť, že do vzdialenosti menšej ako 7 metrov sa človek a gorila nemôžu stretnúť. Práve tie najväčšie samce si to však namierili rovno k nám dvom. Asi preto, že sme boli exotickí bielo-kožci. Mal som tep 160 a vyššie... To extraordinárne zvierá sme mali rovno pri nohách. Sálal z nich rešpekt a rešpektovali aj nás. Nečinne pozorovali. Jeden z najsilnejších zážitkov pre cestovateľa! Prírovnal by som to k hladkaniu veľryby v svetových oceánoch. Toto fakt stálo za to. Človek zabudne na túru, horúčavu, únavu, smäd... všetko je vtedy hodné tej chvíle.

Obchod
s elektronikou
v nočnom Kibali

RECEPČNÁ NEKONVENČNÁ

Bodku za krátkym ale veľmi intenzívnym víkendom v strede Afriky zakončila večera s recepčnou v hoteli na úrovni 4 hviezdíčiek európskeho štandardu. Pri obligátnej otázke na kulinárske zážitky v okolí nás namierila na miestnu krčmičku a neváhala prijať našu nekonvenčnú pozvánku pripojiť sa k nám. Jednoducho vyšla spoza recepcie a vykročila s nami. Po necelej hodine družnej debaty pri víne a vode africká recepčná pocítila potrebu vrátiť sa do práce. Musela sa sama presvedčiť o tom, že nám dobre poradila a záležalo jej na našej spokojnosti. Vraj si musíme objednať len toľko, koľko zjeme, žiadne plytvanie, prehodila s vážnym výrazom inak veľmi usmievať sa slečna. Seriózne len toľko,

koľko zákazník znesie. Tak ako jedlo si vážia aj obyčajnú vodu, ktorá sa tu rovná zlatu.

To nás posadilo do stoličiek, chudoba tu učí pokore a radovať sa z maličkostí. Takéto skúsenosti sa v tejto časti sveta cenia o to viac, že podobné chovanie by ste čakali vo svetových hoteloch márne. Afrika sa oplatí. ■

BRAŇO BIELENÝ

STUDŇA
ZA DEDINOU,
JEDINÁ
S PITNOU
VODOU.